

DOPIS O POLITICI

Poboljšanje institucionalne koordinacije i komunikacije sa javnošću u vreme vandrednog stanja u javnom zdravstvu

Svrha

Uprkos dobrom radu vlade uopšteno, kao i Ministarstva zdravlja, naročito sa svojim stručnim telima, a vezano za upravljanje vandrednim zdravstvenim stanjem, izazvanim COVID-19, ima nekoliko aspekata kod kojih ima prostora za poboljšanje, što bi značajno doprinelo boljim upravljanjem situacije.

Zbog toga, svrha ovog kratkog dokumenta je da pruži par preporuka vladi vezano za tri aspekta koji predstavljaju problem koji se obrađuje u ovom dokumentu:

1. Povećanje ili poboljšanje institucionalne koordinacije u upravljaju COVID-19 pandemije;
2. Optimalno poboljšanje i ujedinjenje u komunikaciji vlade sa svojim građanima; i
3. Objavljivanje odluka i obaveštenja lako dostupnih javnosti.

Problem

Kao što se može razumeti iz svrhe koja je gore navedena, identifikovani problem u ovom dokumentu vezan je za tri elementa: prvo, institucionalna koordinacija, drugo, komunikacija sa javnošću, i treće, pristup javnosti vladinim odlukama i obaveštenjima. Sva tri elementa se tretiraju odvojeno, uvek u kontekstu situacije COVID-19 pandemije.

1. Institucionalna koordinacija

Kako bi ilustrovali nedostatak adekvatne institucionalne koordinacije u vreme pandemije, predstavili smo nekoliko primera u daljem tekstu. Prvi slučaj infekcije korona virusom (COVID-19) na Kosovu je potvrđen od strane vlade kroz konferenciju za medije 13. marta 2020.¹, dok je tri dana ranije, 10. marta, vlada odobrila zahtev Ministarstva zdravlja da odobri Plan za spremnost odgovora protiv korona virusa, kao i Akcioni plan². Sa druge strane, 15. marta, vlada je donela odluku o proglašenju vanrednog stanja u javnom zdravstvu i tražila je da preduzeti koracij budu u saglasnosti sa Nacionalnim planom za reagovanje i da se Ministarstvo zdravlja imenuje odgovoronim za upravljanje vandrednog stanja u javnom zdravstvu. Pitanje koje se postavlja: koji je bio Plan spremnosti i reagovanje, kao i akcioni plan Ministarstva zdravlja odobren 10. marta koji se pokazao nedovoljnim, te je naveo vladu

¹ Kosovo je potvrdilo prva dva slučaja (COVID-19): <https://bit.ly/3aD2QU4>

² Vlada Kosova, Odluka br. 04/06 izdata 10.03.2020: <https://bit.ly/2Y79L51>

da pređe na Nacionalni plan reagovanja? Iako je ovo drugo vladin dokument, sastavljen je od strane Ministarstva unutrašnjih poslova (uglavnom od strane Agencije za upravljanjem hitim slučajevima) i više je dokument o upravljanju prirodnim katastrofama zasnovan na Zakonu o upravljanju prirodnim katastrofama, nego dokument koji olakšava upravljanje pandemijom, dok su preduzeti koraci Ministarstva zdravlja bazirani na Zakonu o prevenciji i kontroli infektivnih bolesti.

Takođe, 12. marta, vlada je uspostavila Specijalnu komisiju za prevenciju korona virusa (COVID-19) kojom je predsedavao premijer, kako bi upravljao celokupnim procesom u ime vlade Republike Kosova, i Koordinacioni sekretarijat vlade je uspostavljen kao telo koje pruža administrativnu podršku komisiji³. Tako da, sledeće pitanje koje se postavlja je, da li će Specijalna komisija, koja je uspostavljena 12. marta, upravljati situacijom, ili će to raditi Ministarstvo zdravlja u skladu sa gore pomenutom odlukom koja je donešena 15. marta? Dalje, 17. marta, na zahtev predsednika, održan je sastanak Kosovskog saveta bezbednosti (KSB) kako bi se razgovaralo o upravljanju pandemijom, potrebom da se objavi vanredno stanje i institucionalnim mehanizmima koji bi upravljali situacijom. Za razliku od Specijalne komisije koja je formirana *ad-hoc*, KSB ima dva trajna tela za podršku: Sekretarijat u svrhu pripremanja sastanaka i predlaganja analize KSB-u, kao i Centar za situacije u svrhu prikupljanja informacija i informisanja premijera i KSB-a o bezbedonosnoj situaciji, u ovom slučaju situaciji upravljanja COVID-19 pandemijom⁴.

Sledeće pitanje je da li je Specijalna komisija trebala biti uspostavljena (i vladin sekretarijat za koordinaciju bi trebao biti imenovan telom za podršku komisiji) kada je od 2008. godine zakonski uspostavljen KSB koji se takođe sastaje u normalnim situacijama i ima Sekretarijat kao svoje potporno telo? Ovo se dovodi još više u pitanje uzimajući u obzir da Specijalna komisija, formirana *ad-hoc*, nema izvršnu moć koju ima KSB, već samo predlaže vladi mere za odobrenje, koje KSB može takođe preložiti vladi za odobrenje vezano za upravljanje datom situacijom.

Štaviše, Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne administracije, odlučili su, 19. marta, da aktiviraju Nacionalni plan reagovanja i da uspostave Među-institucionalnu grupu za upravljanje incidentima, kojom bi upravljao zamenik ministra unutrašnjih poslova i javne administracije, a nekoliko ministarstava i drugih institucija bi bile u svojstvu članova (Ministarstvo zdravlja kao jedan od članova)⁵. U ovom slučaju, da li je Nacionalni plan za reagovanje aktiviran odlukom vlade 15. marta ili je trebao biti reaktiviran od strane Ministarstva unutrašnjih poslova i javne administracije 19. marta? I, da li Specijalna komisija, uspostavljena 12. marta, upravlja situacijom, ili Ministarstvo zdravlja, ovlašćeno 15. marta, ili je Među-institucionalna grupa za upravljanjem incidentima telo koje upravlja situacijom?

2. Komunikacija sa javnošću

Drugi deo problema vezan je za komunikaciju vlade sa javnošću o upravljanju vanrednim stanjem u javnom zdravstvu izazvanim COVID-om 19. Ono što smo videli do sada je da vlada nije govorila/komunicirala jednoglasno u javnosti, jer su odluke i izjave vlade prenosili premijer, prvi potpredsednik vlade, drugi potpredsednik vlade, portparol vlade i nekolicina ministara odvojeno prema oblastima rada kao što su ministar zdravlja, ministar ekonomije, rada, trgovine, industrije,

³ Vlada Kosova, Odluka br. 01/08 izdata 12.03.2020: <https://bit.ly/3aDĚ4NM>

⁴ Zakon br. 03 / L-050 o uspostavljanju Kosovskog saveta bezbednosti, članovi 16, 17: <https://bit.ly/2KCMK1S>

⁵ Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne administracije, Odluka br. 112/2020 izdata 19.03.2020: <https://bit.ly/3aydSK1>

preduzetništva i strateških investicija, ministar za infrastrukturu i životnu sredinu, vršilac dužnosti ministra unutrašnjih poslova i javne uprave i predstavnici drugih stručnih institucija.

Iako je činjenica da su informacije koje su prenošene od strane vlade pozitivne, činjenica da su informacije u vezi sa merama u vreme pandemije prenosili mnogi ljudi i u različito vreme, uticala je na nedoslednost komunikacije i otežala građanima praćenje svih obaveštenja. Na primer, obaveštenje o merama u vezi sa odlaganjem roka plaćanja građana javnim preduzećima, prijavljivanje poreskih obaveza, itd., preneo je prvi potpredsednik vlade g. Hoti na konferenciji za štampu koja je organizovana 15. marta⁶. Zatim su izjave i obaveštenja od strane drugog potpredsednika vlade g. Abazija zajedno sa portparolom data 17. marta, kao i druga obaveštenja tokom perioda data su od strane portparola vlade i ministara odvojeno. Na primer, poslovna obaveštenja izdala su nadležna ministarstva, Ministarstvo spoljnih poslova i dijaspore saopštilo je obaveštenja o mogućnosti povratka građana koji su ostali van Kosova, a zatim obaveštenja o prevozu i obliku prevoza preneo je Ministar za infrastrukturu i životnu sredinu, itd.

3. Objavljivanje odluka i obaveštenja

Pored odluka vlade, postoji još 14 odluka Međuinstitucionalne grupe za upravljanje incidentima u Ministarstvu unutrašnjih poslova i javne uprave, koje su, iako objavljene na internet portalima ovog ministarstva, objavljene i komentarisane u medijima više nego što su ih građani našli i pročitali. Na primer, među njima su odluke o važnosti ličnih dokumenata koji su istekli tokom ove situacije, odluke o kretanju ljudi, preduzeća, kompanija, vozila i druge važne odluke za građane.

Štaviše, odluke donete od strane ministra finansija i transfera koje su objavljene kao planovi koje će vlada odobriti na konferenciji za štampu dana 15. marta od strane g. Hotija, mogu se naći na internet portalu Poreske administracije Kosova⁷. Slično tome, odluke i obaveštenja nalaze se odvojeno na internet portalima Ministarstva ekonomije, rada, trgovine, industrije, preduzetništva i strateških investicija⁸, Ministarstva za infrastrukturu i životnu sredinu⁹ itd.

Iako je objavljivanje odluka i objava, činjenica je da su one veoma raštrkane pa mnogim građanima otežava pronalaženje tih odluka, jer se moraju tražiti na mnogim mestima i time je pristup odlukama i drugim objavama vlade postao problem za građane.

4. Preporuke

Prema tri elementa problema, mogu se dati sledeće posebne preporuke za njihovo izbegavanje:

Institucionalna koordinacija

- Vlada bi trebalo da imenuje samo jedno među-ministarsko telo (komisiju, savet, grupu) kao odgovorno za upravljanje situacijom;
- Bez obzira na institucionalni mehanizam, Ministarstvo zdravlja trebalo bi da bude lider ovog tela jer je priroda vanrednog stanja povezana sa radom Ministarstva zdravlja;
- Vlada, ako odluči da telo koje nije Kosovski savet bezbednosti trebalo da upravlja ovom situacijom, trebalo bi da češće saziva Kosovski savet bezbednosti u normalnoj situaciji preko

⁶ Prvi zamenik premijera Kosova održao konferenciju za novinare, 15.03.2020: <https://bit.ly/2Ĕ0Oebx>

⁷ Poreska administracija Kosova, izdato 19.03.2020: <https://bit.ly/2Y4J6ĔF>

⁸ Ministarstvo ekonomije, rada, trgovine, industrije, preduzetništva i strateškog ulaganja: <https://bit.ly/2VĔm3KV>

⁹ Ministarstvo infrastructure i životne sredine, važno obaveštenje: <https://bit.ly/3aEHcPh>

kojeg obezbeđuje koordinaciju sa institucijama izvan vlade, kao što su kabinet premijera i Skupština Kosova (Komitet za bezbednost) koji su članovi KSB-a. Premijer može po potrebi pozvati dodatne članove sa privremenim statusom;

- Premijer mora delegirati pravo ministru zdravlja da redovno predsedava sastancima Kosovski savet bezbednosti a on može predsedavati samo u posebnim prilikama i po potrebi;

Komunikacija sa javnošću

- Ministar zdravlja (ili premijer) treba da se obrati građanima u vezi sa upravljanjem pandemijom;
- Ažurirane informacije svakodnevno treba da saopšti portparol vlade u određeno vreme tokom dana;

Objavljivanje odluka i obaveštenja

- Vlada, posebno IT služba u kabinetu premijera, trebalo bi da napravi portal za objavljivanje svih informacija koje se odnose na pandemiju koju je COVID-19 izazvao kod građana;
- Objavljivanje svih podataka na jednoj stranici ne znači da ih institucije ne bi trebale objavljivati na njihovim stranicama, već da bi one za vreme pandemije i zbog lakšeg pristupa građanima trebale biti na jednoj stranici;
- Vlada bi trebalo da obaveže sva ministarstva da pošalju informacije IT službi pri kabinetu premijera kako bi bile objavljene na odgovarajući internet portal.